

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2023. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.11.68>

УДК 657.471

О. П. Колісник,

к. е. н., доцент, завідувач кафедри обліку та консалтингу,

Державний податковий університет

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-1755-5638>

Д. В. Суходольська,

магістрант, Державний податковий університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-5510-6769>

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

O. Kolisnyk,

PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Accounting and

Consulting, State Tax University

D. Sukhodolska,

master's student, State Tax University

USE OF MODERN METHODS OF PRODUCTION COST ACCOUNTING TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF ENTERPRISE MANAGEMENT

Стаття присвячена дослідженню використання сучасних методів обліку витрат на виробництво для підвищення ефективності управління підприємством. В процесі було розглянуто теоретичні основи традиційних

методів обліку витрат, таких як: облік фактичних витрат (ненормативний), облік нормативних витрат, позамовний метод обліку витрат, попроцесний метод обліку витрат, подетальний метод обліку витрат, попередільний метод обліку витрат. А також теоретичні основи сучасних методів обліку витрат: стандарт-кост, директ-костинг, таргет-костинг, CVP-аналіз, кост-кілінг, бенчмаркінг витрат, LCC-аналіз, кайдзен-костинг. Було встановлено, що ефективно управління витратами вимагає використання сучасних методів обліку витрат, які дають змогу отримувати достовірнішу й оперативнішу інформацію про витрати, щоб компанія могла ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення, ефективніше використовувати свої ресурси й оптимізувати виробничі процеси. Було розглянуто як сучасні методи обліку витрат можна поєднувати для досягнення певних цілей, як саме вони поєднуються, а також розглянуто досвід вітчизняної практики. Встановлено, що сучасні методи обліку витрат на виробництво мають певні переваги перед традиційними методами та висвітлено які саме.

Авторами було обґрунтовано, що в загальному сучасні методи є ефективним інструментом управління витратами, оскільки підвищують точність калькулювання собівартості, краще виявляють резерви зниження витрат і дають змогу ухвалювати ефективніші управлінські рішення. Констатовано, що вибір того чи іншого методу обліку витрат залежить від конкретних потреб та особливостей діяльності підприємства, що несе за собою необхідність аналізу діяльності підприємства, внутрішньої структури, масштаби підприємства та виробництва, та інші фактори. Зазначено, що для досягнення конкретних ефективних, оптимальних результатів, підприємства мають на свій розсуд, проаналізувавши власні потреби, використовувати комбінації різних методів, оскільки використання їх поодинокі не завжди є доцільним. Важливим є те, що сучасні методи так само можна поєднувати і з традиційними методами обліку витрат, оскільки економіка країни підприємства може перебувати на перехідному етапі, що полегшить труднощі переходу на сучасні методи обліку і дозволить підприємству підвищувати свою ефективність на ринку та бути конкурентоспроможним.

The article is devoted to the study of the use of modern methods of accounting for production costs to improve the efficiency of enterprise management. In the process, the theoretical foundations of traditional methods of cost accounting were considered, such as accounting for actual costs (non-normative), accounting for normative costs, the out-of-order method of cost accounting, the per-process method of cost accounting, the sub-case method of cost accounting, the preliminary method of cost accounting. As well as the theoretical foundations of modern methods of cost accounting: standard cost, direct-cost, target cost, CVP-analysis, cost-killing, cost benchmarking, LCC analysis, kaizen-cost. It was found that effective cost management requires the use of modern methods of cost accounting, which allow obtaining more reliable and prompt information about costs so that the company can make informed management decisions, use its resources more efficiently, and optimize production processes. It was considered how modern methods of cost accounting can be combined to achieve certain goals, how exactly they are combined, and the experience of domestic practice is also considered. It is established that modern methods of accounting for production costs have certain advantages over traditional methods which are highlighted.

The authors substantiated that, in general, modern methods are an effective tool for cost management, since they increase the accuracy of cost calculation, better identify cost reduction reserves, and allow making more effective management decisions. It is stated that the choice of a particular method of cost accounting depends on the specific needs characteristics of the enterprise, which entails the need to analyze the activities of the enterprise, the internal structure, the scale of the enterprise and production, and other factors. It is noted that to achieve specific effective, optimal results, enterprises have at their discretion analyzed their own needs, to use combinations of different methods, since their use alone is not always advisable. It is important that modern methods are combined with traditional methods of cost accounting since the economy of the country of the enterprise can be at a transitional stage, which will ease the difficulties of switching to modern accounting methods and allow the enterprise to increase its efficiency in the market and be co-competitive.

Ключові слова: витрати на виробництво, методи обліку витрат, собівартість продукції, управління витратами, ефективність управління підприємством.

Keywords: production costs, methods of cost accounting, cost of production, cost management, efficiency of enterprise management.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Одним із важливих напрямів підвищення ефективності управління підприємством є раціональне управління витратами на виробництво. Для ефективного управління витратами на виробництво підприємствам необхідно розуміти значення витрат та мати точну та достовірну інформацію про їх розмір, структуру та причини їх зміни. Аналіз витрат допомагає досягати високих результатів діяльності підприємства, визначати оптимальний рівень витрат, знижувати собівартість продукції та планувати рівень прибутку.

Традиційні методи обліку витрат не завжди дозволяють отримати необхідну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень. В свою чергу сучасні методи обліку витрат на виробництво дозволяють отримати більш точну та достовірну інформацію про витрати, що є необхідною для ефективного управління підприємством.

Розробка та впровадження сучасних методів обліку витрат на виробництво є важливою науковою та практичною задачею. У науковому плані ця задача полягає у розробці теоретичних основ сучасних методів обліку витрат, їх класифікації, методології застосування. У практичному плані ця задача полягає у впровадженні сучасних методів обліку витрат на виробництво на підприємствах, у їх адаптації до конкретних умов діяльності підприємств.

Впровадження сучасних методів обліку витрат на виробництво на підприємствах може призвести до таких позитивних наслідків: підвищення точності та достовірності інформації про витрати; покращення якості аналізу витрат; підвищення ефективності управління витратами; зниження собівартості продукції; підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Тож, використання сучасних методів обліку витрат на виробництво є важливим напрямом підвищення ефективності управління підприємством, отже, зростає актуальність цього питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань методів обліку витрат на виробництво присвячено праці вітчизняних вчених: Бондаря М. І., Бутинця Ф. Ф., Голова С. Ф., Дерія В. А., Костюченко В. М., Нападовської Л. В., Пилипенка А. А., Сопка В. В., Ткаченко Н. М., Чумаченка М. Г. та ін. авторів, які на основі традиційних методів обліку витрат напрацьовували методику щодо розвитку сучасних методів обліку витрат, що сприятимуть ефективному управлінню витратами виробництва.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість напрацювань і досліджень, все ж таки залишається ряд невирішених питань щодо впровадження сучасних методів обліку витрат на підприємствах. Визначення проблем та факторів, які спричиняють неможливість застосування таких методів або сповільняють цей процес і обумовили необхідність проведення даного дослідження та узагальнення і відображення результатів у статті.

Постановка завдання. Проаналізувати основні методи обліку витрат на виробництво, їх переваги та недоліки. Розгляд теоретичних основ сучасних методів обліку витрат, їх класифікації, методології застосування. Показати, що сучасні методи обліку витрат на виробництво мають ряд переваг перед традиційними методами. Розглянути вплив використання сучасних методів обліку витрат на виробництво на ефективність управління підприємством. Проаналізувати основні напрямки впровадження сучасних методів обліку витрат на виробництво на підприємствах, їх адаптацію до конкретних умов діяльності підприємств. Застосування сучасних методів обліку витрат у вітчизняній практиці. Аналіз переваг та недоліків сучасних методів обліку витрат на виробництво.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

В сучасних економічних умовах, коли підприємства працюють в конкурентному середовищі, в умовах глобалізації, швидких змін ринкових умов та діджиталізації ефективне управління витратами є одним із найважливіших факторів успіху. Адже від того, наскільки низькими є витрати підприємства, залежить його прибутковість, конкурентоспроможність і фінансова стабільність.

Відповідно, ефективне управління витратами вимагає використання сучасних методів обліку витрат, які надають більш достовірну та своєчасну інформацію про витрати, що в свою чергу дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення, ефективніше використовувати свої ресурси та оптимізувати виробничі процеси.

В дослідженнях існує безліч трактувань сутності категорії «витрати». Дана категорія широко використовується дослідниками з різних країн. Вітчизняні дослідники Загородній А.Г. та Вознюк Г.Л. визначали витрати «грошовим вираженням суми ресурсів, використаних з певною метою» [1]. Зарубіжний німецький економіст Г. Фандель вважає витратами «затрати факторів виробництва у вартісному вираженні» [2, с. 5]. Отже, проаналізувавши трактування різних дослідників можна сказати, що витратами є не лише фінансові, а і матеріальні та трудові ресурси, використовувані протягом певного періоду в виробничому процесі підприємства.

Наразі існує безліч традиційних та сучасних методів обліку витрат, що можуть допомогти в ефективному управлінні підприємством. Серед науковців виникають суперечки, щодо точного розподілу традиційних методів обліку витрат, тому різні науковці виокремлюють різну кількість методів. Найбільш часто використовувані розглянемо в таблиці 1.

Таблиця 1. Традиційні методи обліку витрат

Метод обліку витрат	Характеристика
Облік фактичних витрат (ненормативний)	Визначення собівартості на основі фактичних витрат, накопичених за певний періоду, без відображення в обліку даних про величину витрат за нормами.
Облік нормативних витрат	Визначення собівартості за нормативними витратами, які заздалегідь розробляються на кожному підприємстві відповідно до технологічних особливостей. Суть полягає в тому, що в обліку фіксуються не ті витрати, яких уже зазнали, а ті, яких ще мають зазнати (стандартні витрати). Основне завдання системи - облік відхилень від стандартів (норм) та аналіз причин їх виникнення.
Позамовний метод обліку витрат	Облік витрат ведеться за окремими замовленнями, тобто, витрати групуються за замовленнями на виготовлення одного виробу, партії виробів або певного обсягу робіт. Калькулювання собівартості здійснюється тільки тоді, коли замовлення повністю завершено, незалежно від терміну його виконання.
Попроцесний метод обліку витрат	В обліку прямі витрати відображаються за процесами (стадіями), а не за видами продукції. Суть полягає в обліку прямих витрат у розрізі встановлених статей за окремими технологічними процесами, залежно від того, де вони виникають та об'єктами калькулювання. Застосовують на підприємствах, що спеціалізуються на виробництві великої кількості однотипних товарів з незмінною технологією, а характеристика матеріалів і витрати на виробництво схожі.
Подетальний метод обліку витрат	Метод визначення залишків незавершеного виробництва продукції, при якому виробничі витрати враховуються за окремими деталями, а собівартість готової продукції визначається шляхом підсумовування собівартості за назвами виробів. Застосовується в більшості для масового виробництва та великих партій продукції.
Попередільний метод обліку витрат	На виробничих підприємствах процес виготовлення кінцевої продукції складається з декількох послідовних, технологічно завершених етапів. Як правило, собівартість розраховується для кожного процесу, тобто не тільки для кінцевого продукту, але й для напівфабрикатів, бо деякі з них можуть бути продані (іноді в значних кількостях) як кінцеві продукти.

Джерело: сформовано на основі [4; 6; 7]

Навколо сучасних методів обліку витрат, або ще їх називають «запозиченими», також виникає немало дискусій. Ці методи здебільшого використовують підприємства, які орієнтуються на європейські стандарти, хочуть залучати іноземні інвестиції та співпрацювати з іноземними партнерами, працювати з експортом. Вони відрізняються від традиційних методів більшою деталізацією, використанням нормативів і більш широким спектром можливостей для прийняття управлінських рішень. Ці методи розглянемо в таблиці 2.

Таблиця 2. Сучасні методи обліку витрат

Метод обліку витрат	Характеристика
Стандарт-кост	Стандартний метод обліку витрат, що передбачає використання нормативних витрат для визначення собівартості продукції. Нормативні витрати встановлюються на основі попереднього планування і є основою для контролю витрат. Керівництво підприємства отримує інформацію про величину відхилень від нормативів і про причини їх виникнення, яка використовується для оперативного прийняття управлінських рішень щодо усунення відхилень
Директ-костинг	Метод прямих витрат, що передбачає віднесення до собівартості продукції тільки прямих витрат. Непрямі витрати розподіляються між видами продукції, робіт або послуг на основі певного критерію.
Кайзер-костинг	Метод обліку витрат за видами діяльності, що передбачає групування витрат за видами діяльності, які створюють вартість продукції. Дозволяє більш точно визначати собівартість продукції, а також проводити аналіз витрат по різних центрах відповідальності.
Таргет-костинг	Цільовий метод обліку витрат, що передбачає встановлення цільової собівартості продукції. Дозволяє підприємству досягти конкурентоспроможності продукції.
CVP-аналіз	Метод, який використовують підприємства, яким необхідно визначитись, яку саме продукцію та в якому обсязі виробляти, щоб покращити прибуток. Аналіз витрат, прибутку і обсягу виробництва, що передбачає визначення точки беззбитковості підприємства. Дозволяє підприємству визначити, при якому рівні виробництва або продажів воно досягне беззбитковості.

Метод обліку витрат	Характеристика
Кост-кілінг	Метод маржинального прибутку, що передбачає віднесення до собівартості продукції тільки змінних витрат. Фіксовані витрати розподіляються між видами продукції, робіт або послуг на основі певного критерію.
Бенчмаркінг витрат	Порівняльний аналіз витрат, що передбачає порівняння витрат підприємства з витратами інших підприємств. Дозволяє підприємству виявити резерви зниження витрат та підвищується ефективність діяльності.
LCC-аналіз	Аналіз критичних витрат, що передбачає визначення витрат, які мають найбільший вплив на собівартість продукції. Дозволяє підприємству зосередити увагу на витратах, понесених на виробництво конкретного виду продукції або здійснення виду діяльності, які мають найбільший потенціал для зниження.

Джерело: сформовано на основі [5; 6]

Стандарт-кост є найбільш поширеним методом обліку витрат серед сучасних. Він дозволяє підприємству контролювати витрати і приймати ефективні управлінські рішення.

Директ-костинг - це більш гнучкий метод, ніж стандарт-кост, який дозволяє підприємству краще реагувати на коливання ринкових умов.

Кайзер-костинг є більш точним методом, ніж два попередні, адже дозволяє підприємству більш точно визначати собівартість продукції і проводити аналіз витрат по різних центрах відповідальності.

Таргет-костинг більш стратегічний метод, ніж стандарт-кост, директ-костинг та кайзер-костинг, бо дозволить підприємству досягти конкурентоспроможності продукції.

CVP-аналіз є простішим, ніж інші сучасні, методом обліку витрат, що дозволяє підприємству визначити точку беззбитковості і приймати ефективні управлінські рішення.

Кост-кілінг - це консервативніший, ніж інші, метод, що дає змогу підприємству точніше визначати собівартість продукції, але не враховує вплив постійних витрат на прибуток.

Бенчмаркінг витрат можна назвати об'єктивним методом в порівнянні з іншими. Саме цей метод допоможе підприємству виявити резерви зниження витрат і використовувати найкращі практики інших підприємств.

LCC-аналіз є більш інноваційним методом, в порівнянні з іншими сучасними методами обліку витрат. Він дає змогу підприємству сконцентруватися на витратах, які мають найбільший потенціал для зниження.

Також ці методи ще краще працюють в поєднанні. Наприклад, таргет-костинг можна поєднати з кайзер-костингом, аби отримати максимальний ефект управління собівартістю та прибрати відмінність між розрахунковою собівартістю та цільовою собівартістю. Таргет-костинг допоможе вирішити це ще на стадії планування, а кайзер-костинг допоможе на стадії виробництва [3, с. 22].

Підприємство, яке виробляє продукцію різного виду, може використовувати кайзер-костинг разом з CVP-аналізом - це дозволить підприємству більш точно визначати собівартість продукції, а також приймати ефективні управлінські рішення, спрямовані на підвищення прибутковості. А підприємство, яке прагне до зниження витрат, може використовувати таргет-костинг в поєднанні з директ-костингом - це дозволить підприємству досягти конкурентоспроможності продукції, а також постійно знижувати витрати.

Сучасні методи обліку витрат на виробництво мають деякі переваги перед традиційними методами:

- сучасні методи обліку витрат, такі як стандарт-кост, кайзер-костинг і таргет-костинг, дозволяють більш точно визначити собівартість продукції, ніж традиційні методи, такі як облік фактичних витрат і облік нормативних витрат, а пов'язано це з тим, що сучасні методи обліку витрат використовують більш деталізовану інформацію про витрати, що дозволить вдосконалювати стратегію виробництва;

- директ-костинг і таргет-костинг, більш гнучкі і адаптивні до змін, ніж традиційні методи, адже вони не вимагають точного визначення всіх витрат, а також можуть бути легко адаптовані до змін в технологіях

виробництва, організації праці та до ринкових умов, що також збільшить конкурентоспроможність підприємства;

- сучасний метод, як от кайзер-костинг, може включати працівників у процес прийняття рішень і створювати стимули для їхньої активної участі в управлінських процесах;

- вони дозволяють компаніям зосередити увагу на досягненні певних цільових результатів і зменшити витрати, а не лише фіксувати фактичні витрати;

- сучасні методи можуть допомагати компаніям адаптувати свою стратегію і реагувати на зміни на ринку швидше та ефективніше.

Підприємства, які здійснюють стратегічне управління діяльністю, в економічних розрахунках повинні застосовувати методи оцінки собівартості продукції двох видів: оцінка життєвого циклу виробу та оцінка ланцюжка цінності. Тут з'являється новий метод оцінки обліку витрат «кайдзен-костинг» в співпраці з розглянутим вище «таргет-костингом» [4, с. 1439].

Кайдзен-костинг зосереджується на безперервному вдосконаленні процесу виробництва за рахунок виявлення та усунення втрат. Він заснований на принципах «кайдзен» - японської філософії постійного вдосконалення та набуває все більшого поширення в США та Європі. Цей метод зосереджений на удосконаленні усіх аспектів виробничого процесу, включаючи матеріали, робочу силу та накладні витрати. Кайдзен-костинг — це командна робота, в якій беруть участь усі працівники всіх рівнів організації, від менеджерів до робітників.

Чичуліна К. В., Міщук Є. М., Арзуманян А. С. у своїй праці зазначали, що «у вітчизняній практиці організації обліку витрат застосовуються такі методи, як «таргет-костинг» та «кайзер-костинг». Приведені методи приносять очікуваний результат у галузях, що займаються випуском соціально важливих видів продукції та виконують соціально затребувані роботи і послуги (транспорт, будівництво, харчова промисловість, житлово-комунальне господарство та ін.). У таких галузях органи державної влади мають можливість впливати на процес ціноутворення, проводити політику «утримання

цін», а тому застосування цих методів калькулювання дасть змогу скоротити обсяги державних дотацій і фінансових допомог збитковим підприємствам» [4, с. 1440].

Однак, сучасні методи обліку витрат на виробництво крім безлічі переваг також мають недоліки, які варто проаналізувати та враховувати, щоб вони могли принести підприємству значні переваги. Такі недоліки та переваги розглянуті в таблиці 3.

Таблиця 3. Аналіз переваг та недоліків сучасних методів обліку витрат

Метод обліку витрат	Переваги	Недоліки
Стандарт-кост	- допомагає поліпшити оперативний облік відхилень від норм витрат, що підвищить ефективність своєчасного прийняття управлінських рішень щодо собівартості продукції. [8]	- не передбачається ведення відокремленого обліку змін норм витрат; - нормативні витрати амортизуються на виробництво, а ненормативні відносяться на фінансові результати; - метод знаходиться в постійному пошуку резервів і можливостей для зниження витрат, але передбачає, що підприємство працює в нормальних умовах, тобто на виході дані будуть ідеалізовані. [8, 12]
Директ-костинг	- можливість визначення порогу рентабельності (точка беззбитковості, поріг обсягу продажів) та нижньої межі ціни на продукцію; - система дозволяє швидко переорієнтувати виробництво у відповідь на мінливі ринкові умови. [9, 10]	- коли в умовах конкуренції використовується демпінг - навмисний продаж товарів за низькими цінами для завоювання домінуючого становища на ринку певного товару, існує ризик того, що значна частина неподільних постійних витрат може бути покрита за рахунок граничних доходів, тобто підприємство потрапляє в зону збитковості (нерентабельності). [9]

Метод обліку витрат	Переваги	Недоліки
Таргет-костинг	- можливість встановлювати ціну на рівні, прийнятному для покупця; - врахування інтересів виробника і покупця; - низька ймовірність завищення ціни на товари. [10]	- результат застосування значною мірою залежить від галузі, у якій працює підприємство. [10]
CVP-аналіз	- допомагає визначити обсяг продажів, необхідного для досягнення беззбитковості виробництва або заданого фінансового результату; - простота, наочність, зрозумілість, оперативність методу. [5]	- поділ витрат підприємства на змінні, які лінійно залежать від обсягу виробництва, та постійні, які від цього не залежать, що досить важко досягти на практиці; - будь-яка зміна наявних у моделі факторів може суттєво вплинути на кінцевий результат; ґрунтується на припущенні, що продуктивність праці, яка безпосередньо визначає змінні витрати, не залежить від масштабу й не змінюється в часі. [5]
Кост-кілінг	- можливість зменшити витрати підприємства. [5]	- значна жорсткість, бо передбачає скорочення витрат на оплату праці та скорочення персоналу. [5]
Бенчмаркінг витрат	- підвищує рівень ефективності діяльності підприємства; - стимулює підприємство до поліпшень діяльності; - не потребує значних додаткових витрат; - допомагає керівництву краще зрозуміти внутрішні процеси. [11]	- не може існувати як єдиний процес обліку, а є його частиною; - існує ймовірність залежності підприємства від успішніших за результатами діяльності підприємств в тій же галузі; - найбільша пастка – зупинка розвитку підприємства, коли воно перевершує рівень своїх конкурентів (оскільки перестає прагнути більшого, вважаючи, що досягло найвищого рівня в галузі). [11]

Метод обліку витрат	Переваги	Недоліки
LCC-аналіз	- дозволяє оцінити витрати на весь цикл виробництва продукції; - сприяє підвищенню ефективності виробництва.	- вимагає значних зусиль і часу для впровадження; - не завжди можливо отримати достовірну інформацію про витрати на весь життєвий цикл виробництва продукції.
Кайдзен-костинг	- оперативне управління витратами, що дає змогу виконати поставлене завдання в короткі строки, що може принести значний результат в умовах постійного вдосконалення; - передбачає не досягнення конкретної величини витрат, а їх постійне, безперервне, всебічне зниження; - може застосовуватися в процесі виробництва і допомагає виявити неефективну продукцію та забезпечити рентабельність виробництва. [10, 12]	- обмежений спектр витрат на виробництво; - вимагає високої мотивації та готовності до постійного навчання та впровадження інновацій, що може бути складним для працівників; - вимагає часу та ресурсів. Для успішного впровадження необхідна належна підготовка персоналу та ефективні механізми виявлення і реалізації можливостей для вдосконалення. [10]

Джерело: сформовано на основі [5; 8 - 12]

Загалом, сучасні методи є дієвими інструментами управління витратами за рахунок підвищення точності визначення собівартості продукції, виявлення резервів зниження витрат та прийняття більш ефективних управлінських рішень. Вибір конкретного методу обліку витрат залежить від конкретних потреб та специфіки діяльності підприємства. Для того, щоб визначити, який метод буде найбільш відповідним для конкретного підприємства, необхідно провести аналіз його діяльності та цілей, врахувати внутрішню структуру, процеси, стратегію та масштаби підприємства, досвід інших підприємств. Важливо також враховувати, що підприємства можуть використовувати комбінацію різних методів для досягнення найефективніших та оптимальних результатів, адже не завжди є доцільним їх використання в чистому вигляді. Поєднувати методи обліку витрат для підвищення ефективності управління

підприємством можна і варто не лише сучасні з сучасними, але і сучасні з традиційними, адже, наприклад, українська економіка лише на стадії перехідної економіки, тому для українських підприємств доцільним є використання комбінації традиційних і сучасних методів обліку витрат, що дозволить українським підприємствам підвищити свою ефективність та конкурентоспроможність.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. В результаті дослідження розглянуто сутність традиційних та сучасних методів обліку витрат на виробництво. В ході дослідження було виявлено, що сучасні методи обліку витрат на виробництво мають ряд переваг перед традиційними. Особливу увагу приділено саме сучасним методам, проаналізовано їх переваги, недоліки та можливості їх поєднання, розглянуто застосування сучасних методів обліку витрат у вітчизняній практиці.

Було визначено, що сучасні методи обліку витрат дають змогу отримувати більш точну та достовірнішу інформацію про витрати, що сприяє: більш точному визначенню собівартості продукції; підвищенню ефективності прийняття стратегічних та управлінських рішень; підвищенню рівня ефективності підприємства; контролю, щоб ціни на товари були не завищені, а прийнятні як для продавця, так і для покупця; керівництву, щоб ті могли глибше занурюватися в внутрішні процеси підприємства і краще розуміти, в якому напрямку розвивати підприємство.

На підприємстві, для підвищення ефективності управління, необхідно проаналізувати деякі фактори, щоб прийняти рішення щодо використання методу або поєднання методів обліку витрат на виробництві. Наприклад, необхідно мати висококваліфікований персонал, який володітиме необхідними знаннями та навичками для використання нового методу обліку витрат або персонал, який швидко вчиться, щоб впровадження такого методу було менш затратним та складним для підприємства. Необхідно розібратись з характером виробництва (одиничне, серійне, масове тощо), оскільки від цього залежить склад витрат, що виникають у процесі. Важливо також визначити стратегію розвитку підприємства та врахувати досвід інших підприємств.

Наступним дослідженням у контексті використання сучасних методів обліку витрат на виробництво для підвищення ефективності управління підприємством може стати розробка рекомендацій щодо впровадження сучасних методів обліку витрат на виробництво для підвищення ефективності управління підприємством, враховуючи особливості конкретної галузі та розміру підприємства.

Література

1. Загородній А. Г. Фінансово–економічний словник / Укл. А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. К.: Знання, 2007. 1072 с
2. Ковтуненко Ю. В., Суховєєва А. С. Порівняльний аналіз теоретичного визначення поняття витрат. *Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту* : IV Міжнар. науково-практ. конф. Одеса, 2017. С. 4–6.
3. Григорова З. В. Сучасні методи управління витратами підприємств / З. В. Григорова, А. В. Кваско // Науковий погляд: економіка та управління - 2021. - № 2 (72). – С. 18-24
4. Чичуліна К. В., Міщук Є. М., Арзуманян А. С. Сучасні методи обліку витрат. *Економіка та суспільство*. 2017. № 13. С. 1435–1442.
5. Ляшко І. І., Єременко О. М. Дослідження методів управління витратами на сучасних підприємствах. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління* : Електрон. наук. фах. вид., м. Дніпропетровськ. Дніпропетровськ, 2016. С. 159–162.
6. Бачо Р. Облік витрат в управлінні інноваційною діяльністю. *Економічний журнал одеського політехнічного університету*. 2019. № 3 (9). С. 12–17.
7. Слободян Н. Г., Гудименко О. С. Попередільний (попроцесний) метод обліку витрат та його застосування в управлінні витратами промислового підприємства. *«Молодий вчений»*. 2017. № 12 (52). С. 751–758.
8. Глушач Ю. С., Фальченко О. О. Методичні аспекти обліку витрат та калькулювання собівартості продукції у вітчизняній та зарубіжній обліковій практиці. *Економіка та суспільство*. 2021. № 29. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-49> (дата звернення: 10.11.2023).
9. Глушач Ю. С., Богатирьова А. О. Система обліку витрат «директ-костинг»: переваги та недоліки. *Механізми забезпечення сталого розвитку*

економіки : проблеми, перспективи, міжнародний досвід : III Міжнар. науково-практ. інтернет-конф. Харків, 2022. С. 267–271.

10. Данило А. І., Йолтуховська О. Ю. Методика калькулювання собівартості на основі систем таргет-костингу та кайзен-костингу. *Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності і оподаткування в умовах євроінтеграції*. Ужгород, 2021. № 11. С. 35–42.

11. Завербний А. С., Ніценко Д. О. Проблеми та перспективи застосування бенчмаркінгу підприємствами як елемент конкурентного розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-35> (дата звернення: 10.11.2023).

12. Назаренко Т. П., Франчук І. Б., Вітер С. А. Методичні аспекти обліку та управління витратами на виробництво продукції. *Економіка та держава*. 2021. № 7. С. 83–89. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.7.83> (дата звернення: 10.11.2023).

References

1. Zahorodnij, A. H. and Vozniuk, H. L. (2007), *Finansovo–ekonomichnyj slovnyk* [Financial and economic dictionary], Znannia, Kyiv, Ukraine.
2. Kovtunenکو, Yu. V. and Sukhovieieva, A. S. (2017), “Comparative analysis of the theoretical definition of costs”, *Aktual'ni problemy teorii ta praktyky menedzhmentu. IV Mizhnar. naukovo-prakt. konf.* [Current issues of management theory and practice. IV International scientific and practical conference], Odesa, Ukraine, pp. 4–6.
3. Hryhorova, Z. V. and Kvasko, A. V. (2021), “Modern methods of enterprise cost management”, *Naukovyj pohliad: ekonomika ta upravlinnia*, no. 2 (72), pp. 18-24.
4. Chychulina K. V., Mischuk Ye. M. and Arzumanian A. S. (2017), “Modern methods of cost accounting”, *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 13, pp. 1435–1442.
5. Liashko, I. I. and Yeremenko, O. M. (2016), “Research of cost management methods at modern enterprises”, *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia : Elektron. nauk. fakh. vyd.* [Eastern Europe: Economy, Business and Governance: Electronic scientific professional edition], Dnipropetrovs'k, Ukraine, pp. 159–162.

6. Bacho, R. (2019), "Cost accounting in the management of innovation activities", *Ekonomichnyj zhurnal odes'koho politekhnichnoho universytetu*, vol. 3 (9), pp. 12–17.
7. Slobodian, N. H. and Hudymenko, O. S. (2017), "Preliminary (process) method of cost accounting and its application in the cost management of an industrial enterprise", *Molodyj vchenyj*, vol. 12 (52), pp. 751–758.
8. Hlushach, Yu. S. and Fal'chenko, O. O. (2021), "Methodological aspects of cost accounting and production costing in domestic and foreign accounting practice", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 29. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-49>.
9. Hlushach, Yu. S. and Bohatyr'ova, A. O. (2022), "Direct cost accounting system: advantages and disadvantages", *Mekhanizmy zabezpechennia staloho rozvytku ekonomiky : problemy, perspektyvy, mizhnarodnyj dosvid III Mizhnar. naukovo-prakt. internet-konf* [Mechanisms for ensuring sustainable economic development: problems, prospects, international experience III International Scientific and Practical Internet Conference], Kharkiv, Ukraine, pp. 267–271.
10. Danylo, A. I. and Joltukhovs'ka, O. Yu. (2021), "Costing methodology based on target costing and kaizen costing systems", *Suchasnyj stan ta perspektyvy rozvytku obliku, analizu, audytu, zvitnosti i opodatkuvannia v umovakh ievrointehratsii*, vol. 11, pp. 35–42.
11. Zaverbnyj, A. S. and Nitsenko, D. O. (2022), "Problems and prospects of benchmarking by enterprises as an element of competitive development", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 45. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-35>.
12. Nazarenko, T. P., Franchuk, I. B. and Viter, S. A. (2021), "Methodological aspects of accounting and management of production costs", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 7, pp. 83–89. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.7.83>.

Стаття надійшла до редакції 14.11.2023 р.